

Bhagavan Šri Ramana Maharši

UPADEŠA SARAM

(Suština učenja)

Bhagavan Šri Ramana Maharši je komunicirao i preobražavao najviše preko svoje moćne tišine. Zato su počeli da ga smatraju otelovljenjem Šive, Dakšinamurtijem, čije je tiho prisustvo razgonilo sumnje učenika. Može da se uporedi sa njim. Više od pet decenija, od 1896. do 1950., Ramana je uklanjao sumnje koje su mučile ozbiljne tragaocce. U početku, odgovori dati Gambiramu Sešairu i Šivaprakaši Pilalu, ispisivali su se na pločama od škrljaca ili na pesku. Međutim, božanski plan je bio takav da su se čak i oni sačuvali, pa je ovaj zlatan rudnik, pod naslovom 'Samoispitivanje' i 'Ko sam ja?', dostupan i danas, kao pomoć u vodstvu učenika. Kako su godine prolazile, dobili smo *Ramana gitu*, *Upadešu saram*, *Sat-daršanam*, *Razgovore s Ramanom Maharšijem*, *Iz dana u dan sa Bhagavanom*, i *Pisma iz Šri Ramanašrama*. Nijedna sumnja koja se tiče duhovnog puta nije ostala neotklonjena. U potrazi za istinom, dolazili su tragaoci različitog porekla i stepena zrelosti. Nije mu pristupila nijedna iskrena osoba, a da je On nije odveo do istine. Sledeći Ramanina uputstva, svako je bolje mogao da ide putem kome je po svojoj prirodi naklonjen. U tom smislu, sve su to bila njegova učenja. Upravo kao što je Ramana pojašnjavao i obogaćivao sve što je vredno u fiziozofskoj misli i praksi, takođe je pružao i osobit put koji dovodi do svitanja samospoznaje. Ramanin put je put samoispitivanja, odnosno, *vičare*. Osvetlio je nauku srca i učinio je dostupnom. Dok se filozofska misao, po pravilu, bavi Bogom, Sopstvom ili nepoznatim, Ramana je u potpunosti usredsredio pažnju na pojedinca, na individuu. Čineći to, pridao je najveći značaj onom poznatom, jer smo mi centar svog sveta. Put vodi od poznatog ka nepoznatom, čime se u korenu saseca svaka konceptualizacija. Iako smatramo da nam je naše 'ja' blisko, pravilno usmereno ispitivanje zasigurno otkriva da su bezvredne pretpostavke na kojima smo zasnivali svoje postupke, kao i sve ono što smo smatrali za sigurno. Mnogo toga će se otkriti, jer ćemo se u ispitivanju suočavati s pitanjima kao što su priroda uma, njegov odnos prema duhovnom srcu, istinska važnost 'ja', i da li je ono ograničeno na telo, kao što mislimo. Opazićemo da je um samo skup 'misli' koje oživljava centralna misao, misao 'ja', koja izranja iz svesti u srcu, i u dubokom snu zaranja u nju. Stvarna snaga uma je duhovno srce, koje on odražava. Odnos između uma i srca može da se uporedi sa odnosom između Meseca i Sunca. Ramanin put samoispitivanja svesno je nastojanje da se um vrati svom izvoru i da se tamo učvrsti.

Ovo samoispitivanje, koje podučava Ramana, obuhvata dva pitanja: 'Ko sam ja?' i 'Odakle sam ja?' Prvo pitanje nas oslobađa pritiska ideje koja se u nama korenila zbog navike da smatramo da smo samo telo, i ništa više. Ono takođe budi ispitivački duh kojim pronalazimo istinu o sebi. Druga, dopunska metoda, služi da se um svesno prati do svog izvora. U snu, to se dešava nesvesno, pa pri buđenju postoji samo sećanje na sreću. Neprekidnim ushićenjem i radosnim prijanjanjem za ispitivanje istinskog značenja 'ja', i naporom usmerenim na nalazjenje njegovog izvora, stižemo unutra, do magnetske privlačnosti Srca. Istinu otkrivamo kao svoje sopstveno prirodno stanje. Pred nama se otvara život obilja radosti, obasipajući novim treperenjem svaki trenutak.

Pišući o *Sat-daršani* (otkrivenje istine u četrdeset stihova na sanskritu), Ganapati Muni je rekao da nektar reči božanskog Ramane ushićuje sve tragaocce za istinom. To važi podjednako i za *Upadeša saram*, jer ona sadrži sistematsko izlaganje tradicionalne mudrosti, isto kao i Ramanin direktan put. Sam naslov *Upadeša saram*, što znači suština učenja, koji joj je dao Ramana, u potpunosti odgovara njenom sadržaju. Ramana je u sklopu kratkih trideset stihova na lako razumljiv način dao sve što je potrebno znati o duhovnoj praksi i otkrivanju istine. Priča o tome kako je došlo do sastavljanja *Upadeša saram*, zaslužuje da se ispriča. Pesnik i svetac Šri Muruganar, poželeo je da napiše sto stihova u slavu Ramane, poistovećujući ga sa Šivom. Smisao je bio da se opeva Ramanina slava pričama o Šivi, kao u legendama. Na kraju šesdesetog stiha, opisivao je događaj o mudracima iz Daruka šume. Ti mudraci, premda

ozbiljni, živeli su u obmani, verujući da obredna dela koja su izvodili mogu sama po sebi da proizvedu željeni rezultat. Zato nisu verovali u Boga i od Njega dosuđen kosmički poredak. Da bi ih podučio, Šiva je iz saosećanja uzeo obličje prosjaka i došao u šumu. Bio je otelovljenje lepote. Videvši ga, sve žene mudraca su protiv svoje volje bile njime privučene. Istovremeno, mudraci su se zaljubili u Višnu, koji je pratio Šivu kao Mohini. Obuzeti besom, mudraci su hteli da unište prosjaka, smatrajući da je on uzrok tog zla. Izveli su *abhikara* žrtvovanje, s namerom da proizvedu izvršioce i sredstva za njegovo uništenje. Međutim, oni nisu mogli da se mere s Šivinom Vrhunskom moći. Uvideli su da prosjak nije bio niko drugi do sam Šiva, koji je došao da ih vodi na duhovnom putu. Kada je došao do dela u kome je trebalo da Šiva daje uputstva, Šri Murungar je zatražio od Ramane da završi preostalih trideset stihova. Nije mogao da prihvati Ramanino 'ne', pa je na kraju Ramana sastavio trideset stihova, koji sadrže *upadešu*, odnosno, učenje. Ovih trideset stihova na tamilskom jeziku zovu se *Upadeša undijar*. Ramana ih je sam preveo na telugu, sanskrit i malajalam, pod naslovaom *Upadeša saram*, odnosno, 'Suština učenja'. *Upadeša saram* izgleda kao da poseduje dva odvojena dela. Prva polovina se bavi *karmom*, *bhaktijem* i *jogom*, odnosno delanjem, predanošću i jedinstvom. Ovde nije data pročišćena suština tradicionalne mudrosti tih puteva. Međutim, kada na red dođe četvrti put, put *đnane*, odnosno znanja, Ramana utire potpuno nov put. Objasnio je, naročito od 17. do 21. stiha, i u 28., 'direktan put' samoispitivanja prirode uma pojedinca. Sredstva za to su traženje uma i razumevanje pravog značenja 'ja', pomoću pitanja: 'Odakle sam ja?' i 'Ko sam ja?'. Ako istrajemo na njima, s oštrim intelektom i nepokolebljivim zanimanjem, uslediće samospoznaja. Kada se pojedinac ujedini sa božanskim, ponovo se uspostavlja prirodno stanje izvan dvojnosti znanja i neznanja, ropstva i oslobođenja. Ostvariće se blaženstvo svesti ovde i sada, kao treperenje srca, u vidu 'ja-ja'.

UPADEŠA SARAM

STIH 1.

Kartur ajnaya prapyate phalam, karma kim param karma tajjadam.
Rezultati delanja teku prema zakonu Stvoritelja. Da li je *karma*, delanje, Bog?
Ona je bezosetna.

STIH 2.

Krti mahodadhau patana karanam, phalam ašašvatam gati nirodhakam.
Plodovi delanja su prolazni. Delanje prouzrokuje čovekov pad u okean daljeg delanja.
Ono zaklanja duhovni cilj.

STIH 3.

Išvararpitam necchaya krtam, cittašodhakam mukti sadhakam.
Dелanje posvećeno Bogu i činjenje bez želje pročišćava um.
Ono pomaže postizanje oslobođenja.

STIH 1.

Karma, odnosno delanje, vrši se sa osećanjem da će delanje postići željene ciljeve. Takva delanja imaju etičko značenje. Mogu da budu dobra ili loša, a njihovi plodovi dolaze kao sreća ili žalost. Jedna od škola filozofske hihdu misli, po imenu *Purvamimansa*, smatra da samo delo poseduje urođenu moć, zvanu 'apurva'. Ona tvrdi da su rezultati posledice delanja. Ova škola

daje doslovno značenje određenim delovima Veda, *karma kandama*, koje se bave izvođenjem religijskih rituala i ceremonija radi postizanja određenih rezultata. Smatra se da iskazi, kao što je 'žrtvovanje (*dotistoma*) obezbeđuje mesto u raju', označavaju da će izvođenje ovih žrtvovanja imati za rezultat obezbeđivanje rajskog boravišta. Ako je ova teorija tačna, onda nema mesta za Boga ili Vrhovnu silu, koja vlada univerzumom. Pitanje je: postoji li inteligentno načelo, ili Vrhovna sila, koja dodeljuje rezultate koji slede iz određenih delanja?

Ramana počinje s ovim spornim pitanjem zbog konteksta u kome se prenosilo učenje. Osvrnimo se na uvod u kome se pripoveda priča o obmanutim mudracima iz Duraka šume. Ovi mudraci su radili u uverenju da će izvođenje naloženih žrtvovanja i rituala sami po sebi doneti tražene rezultate. Uverenje ovih mudraca odgovara stanovištu koje zauzima škola *Purvamimamsa*. Ramana se odmah usmerio na ovaj problem zbog toga što je Šiva u ovom kontekstu podučavao mudrace, kako bi ih uputio na ispravan duhovni put.

Prema Ramani, božji kosmički zakoni su oni koji proizvode rezultate delanja. Sama delanja nemaju sopstvenu moć da to čine. Razlog za to je činjenica da svako delanje pretpostavlja postojanje inteligentnog načela, koje omogućava njegovo izvođenje. Delanje je moguće samo putem uma koji, sa svoje strane, stiče svoju svest od Boga, iznutra, kao iz duhovnog srca. Ne mogu da se predvide posledice međusobnih delanja drugih, na rezultate nećijih delanja. One mogu da negiraju, preobličie ili uvećaju rezultate koji se započinju tokom vremena. Samo večni, sveznajući Bog je sposoban da uspostavi zakon koji važi za sva vremena.

Ako svetom vlada božji zakon, javiće se pitanje o njegovoj prirodi. Izgledaće da se kosmički zakon sastoji od dva posebna zakona, od zakona *karme* i zakona milosti. Kako oni deluju u našem svakodnevnom životu?

Smatra se da se list karmičke ravnoteže deli na tri kategorije. '*Sančita*' je potpunost karmičkog tereta koji treba da se potroši. '*Prarabdha*' je onaj deo *karme* radi čijeg se uživanja ili podnošenja uobličilo telo. Pri njenom trošenju, um će sakupiti životnu silu i preuzeti drugo telo. '*Agami*' je onaj deo *karme* koji će u budućnosti doneti plodove. Faktor delovanja sila koje su počele da donose plodove nije vidljiv tokom života. Svestan ga je samo Bog, kao onaj koji daje plodove.

Pošto rođenjem i smrću vladaju gore pomenute sile, logično je pretpostaviti da svim događajima u životu vlada isti zakon. U ovom smislu, događaji će teći duž određenih, sudbinom određenih linija.

Onda bi se javilo pitanje: "Kakva je uloga ljudskog napora?" "Do koje granice deluje slobodna volja?" Kaže sa da je naša osnovna sloboda da se poistovetimo, ili se ne poistovetimo sa nekim događajem. Ako smo odvojeni od njega, onda on neće imati moć da izazove žalost ili radost. Kaže se, takođe, da imamo slobodu da koristimo sposobnost razlikovanja kada delamo, i ne dozvolimo da nas odvuče privlačna moć prošlosti, koja se izvršava u sadašnjosti. Bilo bi moguće da se karmičkim rezultatima suprotstave suprotni oblici delanja, čija je moć, odnosno snaga takva da se efekat prošlosti oslabi ili preobličie.

Potrebno je napomenuti Ramaninu poruku svetu kroz njegov odgovor majci, Azhagammal. Kada ga je preklinjala da se vrati kući, on je napisao: "Ono što nije suđeno da se desi, neće se desiti, uprkos svakom naporu. Ono što je suđeno, mora da se desi. To je sigurno."¹ Čini se da ovo podvlači neizbežnost toka događanja. Postavlja se pitanje: koje značenje ima molitva? Šta je sa predajom Bogu? Zar Bog neće izbaviti one koji svoj teret u potpunosti predaju u njegove ruke?

Ako pogledamo životnu panoramu, pokazuje se da je zakon Božje milosti još jedan nevidljivi faktor koji vlada univerzumom. Način i mera u kojoj milost deluje, suprotstavljena kosmičkom zakonu uzroka i posledice, ne može se predvideti. Samo Bog zna kako ova dva treba da se uravnoteže. Kada bi Ramanu izvestili o nekim čudesnim izlečenjima, nekoj molitvi, on bi rekao da se izvesne atomske sile stavljaju u pokret kada se traži utočište u *Satguruu*. Ramanina molitva Arunačali, da spase njegovu majku od delirija tifusne groznice, bila je

---

¹ *Bhagavan Ramana i majka*, A. R. Natarajan, str. 11, 12.

primer za moć molitve. “O, gospode, tvoja stopala su za mene jedino utočište. Tvoja dužnost je da odstraniš patnju moje majke i gospodariš njome”.²

Takođe i Ramanino oslobađanje njegove majke iz kruga rađanja i smrti, vredno je kontemplacije. Ono što se desilo najbolje opisuju reči samog Ramane. “Izašle su vasane iz predhodnih rođenja i latentne težnje koje su seme budućeg rođenja. Ona je posmatrala scene doživljavanja vasana, jednu za drugom. Kao rezultat serije takvih doživljaja, ona ih je izgrađivala.”³ Zahvaljujući Ramaninom aktivnom izlivu milosti i zalaganju, ona se oslobodila i njen um se utopio u srce. Ovo nas ohrabruje na misao da je božja zaštita u pojedinim slučajevima dostupna iako su putevi providenja tajanstveni i nepoznati. Zaštićeni smo od navale karme.

U *Bhagavad Giti* postoje uveravanja Šri Krišne da je osigurana zaštita i blagostanje onih koji su se predali njemu, božanstvu. Predaja podrazumeva priznavanje činjenice da su svi događaji uobličeni božanskim, a da je pojedinac samo sredstvo za ispunjavanje njegovih namera.

I, opet, milost Božja je ta koja čoveka dovodi pred *Satgurua*, koji njegov um okreće unutra i omogućuje mu obitavanje u Sopstvu, odnosno, Srcu.

Ako samoispitivanjem izbrišemo osećanje da smo činitelji, odlazimo izvan trostruke karme.⁴ Ono što čini samoispitivanje, i Ramanin jedinstven put samoispitivanja, izlaže se u sledećim stihovima.

STIH 2.

Delanje, na koje nas upućuje ovaj stih, motivisano je željom da se postignu određeni rezultati. Takvo delanje proizvodi samo prolazne rezultate. Izvođenje dobrog dela nema za rezultat trajnu sreću. Njegova blagotvorna moć se iscrpljuje. Plodovi su po samoj svojoj prirodi prolazni. Da bi željeni rezultat bio trajan, delanje treba, sledstveno tome, da se izvodi bez prekida. Nužno je ponavljanje.

Pored toga, svako delanje ostavlja sećanje, prijatno ili neprijatno. Takva sećanja su seme daljih delanja, pošto ostavljaju ugrađeni rezervoar latentnih misli, koje guraju um u dalje delanje prema datim smernicama. Želje, delanje, latentne težnje i dalje delanje postaju neprekidni podstrek delanja.

Da li takvo delanje može da nam pomogne da se oslobodimo? Jer, zaista, sloboda je cilj svih naših napora. Odgovor je da nam ono neće pomoći. Time će cilj biti odgurnut od nas. Razlog je taj što će um, ukoliko je rob delanja, biti nečist, pa je potrebno da se on pročisti pre nego što će postati miran, kako bi se mogao okrenuti unutra. Zato Ramana u sledećem stihu preporučuje drugačiji vid delanja, delanje koje bi bilo pročišćavajuće. Ako je samo delanje posvećeno Bogu, bez želja da se iz njega žanje dobrobit, onda će ono samo postati sredstvo za raskidanje karmičkih okova.

STIH 3.

Oslobođenje je uklanjanje vremenskog lanca kontinuiteta: delanje-rezultat-delanje. Ako treba da se prevaziđe karmički zakon, delanje treba da bude drugačijeg kvaliteta od onoga o kome smo raspravljali u prethodnom stihu, od motivisanog delanja radi postizanja ciljeva za koje se pretpostavlja da donose sreću onome ko ih vrši. U ovom stihu se preporučuje suprotan vid delanja. Delanje je neizbežno sve dok postoji osećanje da smo onaj-koji-dela. Zato će najbolja smernica biti da se delanje kanališe u smeru koji će nas izvesti na put ka slobodi. Ramana nalaže da delanje pročišćava onoga ko dela, ako se vrši bez želje za sticanjem plodova, i ako se sâmo delo posveti Bogu. Takvo pročišćavanje korak je od suštinske važnosti, zato što je nečist um skitnica i stalno luta, pa ne može da se okrene unutra i dovede u polje magnetskog privlačenja Sopstva. Možemo podvući da se nalaže dvostruki uslov: beželjnost i

---

² Ibid, str.16

³ Ibid, str. 39

⁴ *Sat-daršanam* (izmenjen i dopunjen), prevodi i komentari A. R. Natarajan, stih 38, str. 43, 44.

posvećenost Bogu. Bitno je sa kakvim stavom uma se vrši delanje. Obično, delanje koje se vrši bez žudnje za rezultatima, može da se vrši neodgovorno i bez potrebne marljivosti. Međutim, kada je ono poklon Bogu, u njega će biti ugrađeno osećanje savršenstva.

U tamilskoj verziji Ramana koristi izraz '*nikšama karma*', odnosno, delanje bez želje, koji je od davnina uvažen i kojim se bavi *Bhagavad Gita*: "Zato, bez vezivanja, stalno sprovodi delanje koje ti je dužnost, jer delanje bez vezivanja omogućava da se dostigne vrhunsko".⁵ "Predajući meni svako delanje, s mislima koje počivaju na Sopstvu... započni borbu."⁶

U ovom stihu Ramana je kombinovao obe ove ideje.

STIH 4.

Kaya vanmanah karyam uttamam, pujanam japascintanam kramat.
Obredno bogosluženje, pojanje i meditacija, vrše se telom, glasom i umom;
svaka od njih nadmašuje prethodnu.

STIH 5.

Jagata išadhi yuktasevanam, asta murti bhrt devapujanam.
Obožavanje Boga u njegovom osmostrukom obliku,
razumevanje da je on tako manifestovan, ispravno je bogosluženje.

STIH 6.

Uttamastavaduccamandatah, cittajam japa dhyanam uttamam.
Izgovaranje svetih reči, bilo glasno ili tiho, bolje je nego pojanje u slavu Vrhunskog.
Mentalna kontemplacija je viša od oba.

STIH 4.

Većina ozbiljnih tragaoca kombinuju u različitom stepenu sve tri metode. Bogosluženje idola treba da se na naročit način izvodi telom. Ono može da se vrši mehanički, rutinski, pa je zato smešteno na najniži položaj, a pri pojanju se umanjuje mogućnost da duh luta, tako da mu je dat srednji položaj. Mentalna služba je najbolja, jer smo tada budni za mentalna kretanja, pa možemo da vratimo um služenju. Upoređujući ih, vidimo da su neka od ovih vežbi nadmoćnija za pročišćavanje uma, jer uz njihovu pomoć on postaje delotvornije sredstvo samoispitivanja.

STIH 5.

Ovaj stih se bavi celokupnim bogosluženjem. Ako shvatimo da su sva obličja u svetu prožeta Njegovim prisustvom, automatski dolazi do istinskog poštovanja sveg života. Sve je sveto, jer je Bog manifestovan u svakom obličju. Osmostruki oblik na koji se upućuje su pet elemenata (zemlja, voda, vatra, vazduh i prostor), Sunce, Mesec i živa bića. U prethodnom stihu, bogosluženje koje se vrši telom, Ramana je stavio na dno lestvice. U ovom stihu upućuje na potpunost bogosluženja, koje je njegov najbolji vid, a to je opažanje Boga u svemu živom.

Ganapati Muni upućuje na to kao na bogosluženje koje nalaže disciplina *Sandilije*. "Sve ovo je Brahman. Sve se rađa iz Njega, i u Njega se utapa. Zato je bogosluženje mirovanje."⁷

---

⁵ *Bhagavad Gita*, III poglavlje, stih 19.

⁶ *Ibid*, III poglavlje, stih 30.

⁷ *Bhagavan i Nayana*, S. Sankaranarayanan, str. 47.

Ovaj stih nas podseća na prvi stih *Isopanišade*, u kojem se kaže da je “u ovom svetu sve obuhvaćeno Vrhunskim”.

Na drugom mestu Ramana kaže: “Posmatrač, posmatrano, ekran na koji se ono projektuje, svetlo, sve je jedno.”⁸ Kada smo svesni toga i kada naučimo da to jednostavno osećamo u sebi, život zadobija novu svetost.

Ovu istu ideju Ramana moćno izražava u *Arunachala Pacharatmanu*:⁹

Onaj koji sa srcem tebi predanim
zauvek samo tebe posmatra,
sve vidi kao tvoja obličja
i voli, služi kao nikog drugog
do Sopstvo, o, Aruna Bregu,
trijumfuje, jer je uronjen u tebe,
čije biće je čisto blaženstvo.

STIH 6.

Za mentalno ponavljanje i kontemplaciju koristi se jedna jedinstvena reč, pošto se one međusobno stapaju. Možemo videti kako Ramana velik značaj pridaje umu, pošto treba da ga pročistimo pre nego što ćemo moći da ga saberemo u jednu jedinu misao.

STIH 7.

Ajyadharaya srotasa samam, saralacintanam viralatah param.

Neprekidna, prirodna meditacija, poput postojanog izlivanja *gheeja* i vodenog toka, bolja je od prekidane kontemplacije.

STIH 8.

Bheda bhavanat so'ham ityasau, bhavana bhida pavani mata.

Smatra se da meditacija 'Ja sam To' više pročišćava od meditacije zasnovane na dualističkoj misli.

STIH 9.

Bhavašunja sadbhavasusthitih, bhavana balat bhaktiruttama.

Počivanje u staloženosti i u svojoj istinskoj prirodi, bez misli, je najviša predanost. Ona dolazi iz snage meditacije.

STIH 7.

Postoje dve vrste meditacije. “*Sarala*”, koja je postojana i ne remete je druge misli. Održava se jedan tok misli. Drugi vid je “*Virala*”, odnosno ona koja je prekidana prodiranjem različitih misli. Um je tada rasut, nije sabran. Meditacija je prirodna i spontana, a ne nasilna i nametnuta.

Upućuje se na “*Ajyadharaya*”, što znači neprekidno točenje rastopljenog maslaca, *gheeja*, preko žrtvene vatre pri izvođenju obrednih vedskih rituala. Ganapati Muni u svom komentaru kaže: “Poređenje sa tokom *gheeja* ukazuje na čvrstu prisutnost predanosti za vreme meditacije. Poređenje sa tokom vode ukazuje na neukaljanu čistotu.”¹⁰

⁸ *Sat-Darshanam*, stih 1 str. 7.

⁹ *Pet himni Arunachali i druge pesme*, prevod prof. K. Swininatham, str. 139.

¹⁰ *Bhagavan i Nayana*, str. 48.

Možemo ukazati na to da je korišćenjem izraza *ghee*, Ramana odstupao od tradicionalnog poređnja sa 'izlivanjem ulja'. Razlog tome je što je u sanskritu sinonim za *ghee* - *snaha*, drugarstvo. Meditacija ne treba da bude mehanička, već treba da je ispunjena ljubavlju prema Bogu. Sledeće poređenje je *srota* - kao rečna struja koja svojim proticanjem sve pročišćava. Sve reke moraju stići svome cilju, okeanu. Slično tome, um mora da se vrati svom izvoru, duhovnom srcu.

STIH 8.

U običnoj meditaciji, prisutno je trojstvo meditanta, Boga, kao objekta meditacije, i čina meditacije. Sopstvo, Bog i individua su jedno. Sećanje na ovo jedinstvo izraženo je u vedskim izrazima *Ja sam Branman, Brahman sam ja, Ja sam to i Sve je ovo Brahman*. Sopstvo je večno čisto. U kontemplaciji je sećanje na svoju istovetnost s Njim pročišćavajuće.

U *Ramana Giti* Ganapati Muni postavlja pitanja Ramani o tome da li ove ideje sačinjavaju samospoznaju. Ramana razjašnjava kako su to samo koncepti, a da je samo boravljenje u Čistom Stanju spoznaja.¹¹ To ne znači da koncepti nisu od koristi. Oni pomažu samospoznaji, pošto misao ostaje na svom čistom izvoru. Kako se um pročišćava, njegova sposobnost da ostane na izvoru se povećava. Ova meditacija pomaže slabljenju pritiska poistovećenja Sopstva sa telom.

STIH 9.

Meditacija na koju se ovde upućuje jeste ujedinjujuća, upućuje na svoju neodvojivost od Sopstva, o čemu je bilo reči u prethodnom stihu. 'Ja sam to' meditacija tradicionalno se smatra da pripada putu znanja. Šri Šankara kaže u *Vivekachudamani*: "Kaže se da je kontemplacija prirode Sopstva *bhakti*, odnosno predanost." Tako, ona podvlači suštinsko jedinstvo ova dva, Znanja i Predanosti. Prema Ramani, boraviti u Jastvu najviša je predanost.

STIH 10.

Hrsthale manah svasthata kriya, bhakti yoga bodhašca nišcitam.
Potapanje uma u srcu, njegovom izvoru, je Delanje, Predanost,
Sjedinjenje i Znanje.

STIH 11.

Vayurodhanalliyate manah, jalapaksivat rodhasadhanam.
Um postaje nepokretan regulisanjem daha, poput ptice uhvaćene u mrežu.
To je sredstvo kontrole uma.

STIH 12.

Cittavayavašcitkriyayutah, śakhayordvayi śaktimulaka.
Um i dah, koji se izražavaju kao svesnost i delanje,
samo su dve grane iste iskonske snage.

STIH 10.

U tamilskom originalu, Ramana upućuje na 'izvor', a u svom prevodu na sanskrit, on ga određuje kao Srce. U *Ramana Giti* je objasnio da je Srce duhovni centar na desnoj strani prsa, 'različit od organa koji pokreće krvotok.'¹² Um samo odražava svest Srca, kao što Sunce daje svetlost Mesecu."¹³ Nezanje je razmatrati objekte umom, dok smo nesvesni činjenice da

¹¹ Izbor iz *Ramana Gite*, prevod i komentari - A. R. Natarajan, stih 19, str. 27.

¹² Izbor iz *Ramana Gite*, stih 10, str. 15.

¹³ Ibid, stih 11, str. 16.

je svesnost uma dobijena od Srca.”¹⁴ Zbog unutrašnjih težnji utisnutih u um delanjem motivisanim osećanjem da smo mi onaj-koji-dela, um se neprestano udaljuje od svog izvora i, s vremena na vreme, boravi na različitim objektima. Srce je istinsko sedište svesti, a takođe izvor Sopstva. Samoispitivanje je držanje misli 'ja' ispitivanjem 'Ko sam ja?', ili 'Odakle sam ja?'. Ono nam omogućuje da se vratimo svesnom izvoru. Ovim direktnim putem bave sa kasniji stihovi od 17. do 21., i 28. stih. Zato je najbolje ono delanje koje um vraća svom izvoru i tamo ga čvrsto fiksira. Ramana takođe tvrdi da je to vrhunac predanosti, jer onaj koji zaroni u Srce iščezava u Bogu, pošto oni nisu različiti. Logično, to je takođe *yoga*, odnosno jedinstvo, pošto individua i objekat meditacije postaju neodvojivi, a to rezultira stanjem bez misli. To je znanje, pošto je obitavanje u Sopstvu vatra koja izgara neznanje rođeno iz ograničavajućeg poistovećivanja.

STIH 11.

Ovaj i sledeća tri stiha bave se kontrolom uma pomoću regulisanja daha. Može se reći da se ovi stihovi bave *yogom*. U vežbama *hatha yoge*, regulisanje daha se postiže udisanjem vazduha - *purakom*, zadržavanjem daha - *kumbhakom*, te izdisanjem - *reckhakom*. Ramana, međutim, u *Ramana Giti* nalaže nov način regulisanja daha, posmatranje njegovog kretanja umom. “Takvo posmatranje, ako je neprekinuto, čini dah postojanim”.¹⁵ Tada se um automatski potapa, i samim tim prestaje da luta. Objasnjenje za ovo daje se u sledećem stihu, koji se bavi međusobnom vezom uma i životnog daha.

Ramana je, međutim, preporučio regulisanje daha kao komplementarno sredstvo za inicijalno korišćenje u kontrolisanju slabog uma, koji je navikao da odluta od Sopstva. On ga nije preporučivao kao nezavisno sredstvo za Samospoznaju. Zbog nesmotrenosti, možemo da steknemo taj utisak, usled pogrešnog tumačenja 2. stiha, drugog poglavlja *Ramana Gite*, da regulisanje daha ima isti značaj kao samoispitivanje, kao sredstvo za obitavanje u Sopstvu.¹⁶ U njegovoj tamilskoj verziji ovog stiha jasno se kaže kako regulisanje daha pomaže idirektno, tako što ono umiri um. Na drugim mestima Ramana takođe razjašnjava da je regulisanje daha samo privremeno sredstvo, koje je u nekim slučajevima neophodno za one koji su uznemireni neprekidnim tokom misli, usled snage latentnih težnji. On je rekao Paulu Bruntonu: “Ako je um za vreme meditacije uznemiren, samo malo kontrole daha biće dovoljno da se on stavi pod kontrolu. Um je jahač, a dah je konj. Na taj način se obuzdava jahač. Dovoljno je raditi samo malo. Dah i um izranjaju i potapaju se zajedno. Kontrola daha služi kao što kočnice služe automobilu”.¹⁷ Ramana jasno navodi u stihu 13 razlog zašto se regulisanju daha ne može dati samostalan značaj. Regulisanje daha dovodi samo do privremenog potapanja uma, ostavljajući nezauzdanim glavni uzrok mentalnih kretanja, latentne težnje, koje su rezultat prošlih delanja.

STIH 12.

Izvor životne sile, ili daha i uma, je isti: Srce. Posmatranje izvora bilo kog od njih, trebalo bi da nas osposobi da se vratimo Srcu. Međutim, u praksi to nije tako. Lakše je usredsrediti pažnju na misao 'ja', pošto ona za tren postaje centar naše pažnje. Sve aktivnosti su izgrađene oko nje. Kontrola uma je, takođe, direktna, i stoga je bolja od kontrole daha. “Ovo drugo podseća na mužu krave silom, dok je prvo kao kad je pridobijamo tako što ćemo je hraniti travom i nežno milovati po leđima.”¹⁸ Učinci regulisanja daha su privremeni, a um

---

¹⁴ Ibid, stih 12, str. 17.

¹⁵ Ibid, stih 115, str. 19 i 20.

¹⁶ “Uđi u Srce, zaranjajući u ispitivanje uma, kontrolisanog daha, i obitavaj u njemu.” Izbor iz *Ramana Gite*, stih 17, str. 23, 24, 25.

¹⁷ *Svesna besmrtnost*, Paul Brunton, str. 15.

¹⁸ *Mrvica s Njegovog stola*, Ramanananda Swarnagiri, str. 36.

ostaje miran samo dok ta kontrola traje. Ovo se jasno iznosi u sledećem stihu. Množina, umovi i dahovi, korišćena je da označi njihovu univerzalnost.

STIH 13.

Layavinašane ubhayarodhane layagatam punarbhavati no mrtam.

Postoje dve vrste kontrole uma, uspavljivanje i uništenje uma.

Um koji je uspavan izroniće ponovo, ali ne i onaj koji je uništen.

STIH 14.

Pranabandhanallinamanasam ekacintanat našam etyadah.

Um koji je umiren regulisanjem daha, biva uništen praćenjem jedne jedine misli.

STIH 15.

Nasta manasotkrsta yoginah krtiyam asti kim svasthitim yatah.

Da li preostaje ikakvo delanje za *yogija*, koji se uzneo uništivši um,
i postojano obitava u prirodnom stanju?

STIH 13.

Određene yogičke vežbe, uključujući *pranayamu*, mogu da stišaju um. Ova stišanost može trajati duže vreme, no neće poslužiti svrsi, zato što će posle perioda tokom kojeg je um bio privremeno stišan, mentalna kretanja ostati isto tako nekontrolisana kao što su bila pre privremenog zaustavljanja misli pomoću kontrole. Ovo stanje se stručno naziva *manolaya*, ili uspavljivanje uma. Kako bi se istakla neophodnost da se ide iza te *laye*, i kako bi se zaštitili od nje, Ramana je ispričao Ramananda Swarnagiriju: Jedan *yogi* je nekoliko godina izvodio strogosti na obalama Ganga. Kada je postigao visok stepen koncentracije osetio je žeđ, pa je pozvao svog učenika da mu donese malo vode sa Ganga. No, pre nego što je učenik stigao sa vodom, on je ušao u stanje duboke kontemplacije. Ostao je u tom stanju više godina, za vreme kojih je mnogo vode proteklo ispod mosta. Kada se probudio iz ovog doživljaja, prvo što je zatražio bila je voda, zato što je to bila najjača misao u njegovom umu pre nego što je bio privremeno uspavan. Ako je ovo slučaj sa jednom mišlju koja se uobličila pre nego što je seo da meditira, nema sumnje da su se misli koje su uhvatile dubljeg korena ranije, ostale neponištene.”¹⁹

U duhovnim vežbama, takva privremena stišanost je prepreka daljem napretku. Ramana savetuje da onog trenutka kada doživimo ovu vrstu stišanosti, treba da povratimo svest i nastavimo s ispitivanjem sve dok um ne bude uništen.

Koncept uništenja uma je posebna odlika Ramaninih učenja, te treba da ga objasnimo. Pre svega, on je u suprotnosti *manolayi*, odnosno, privremenom uspavljivanju uma, koje može biti prepreka duhovnom napretku ako ne odemo na obaranje takvog uma. U kasnijim stihovima, počevši sa 17., Ramana objašnjava kako treba da ispitujemo izvor uma i, ako istrajemo u tom ispitivanju, kako će se um utopiti u svoj izvor, Srce. Smisao toga je samo taj, da ideja da je um odvojen entitet nestane. On funkcioniše kao čisti odraz svesti. Um koji je nama poznat, tj. misao 'ja' združena sa drugim mislima, neće više postojati.

Dalje se javlja pitanje da li je moguće delanje sa takvim umom? Odgovor je da je moć delanja i moć uma oduvek bila i ostala u Srcu, u unutrašnjoj svesnosti. Štaviše, delanje čistim umom, oslobođenim od uznemiravanja misli, biće savršeno. Tada nikad neće biti pogrešnog koraka. On (um) će biti u sebi, potpun, i nikakva sećanja neće opstati.

STIH 14.

---

¹⁹ *Mrvica s Njegovog stola*, str. 26.

Jedina misao na koju se upućuje je *Abdeha bhava*, odnosno kontemplacija na ideju da nismo odvojeni od Srca, odnosno Sopstva. Ovo je drevna *Advaita-sadhana*, o kojoj se raspravljalo u 8., 9., i ranijim stihovima.

U ovom stihu Ramana takođe ukazuje na činjenicu da stišanost uma nije sama sebi cilj. U toku duhovne vežbe dolazi do privremenog stišavanja uma. Ovaj period nije od stvarnog značaja, no u njemu takođe leži opasnost da ćemo ga pogrešno zameniti sa ciljem. Ovo je Ramana objasnio u *Mrvicama*: “Ne smemo sebi dopustiti da nas obuzmu čari te stišanosti misli: onog trenutka kad to doživimo, moramo povratiti svest i ispitati ko je taj koji doživljava ovu stišanost. Ne dozvoljavajući ni jednoj misli da upadne, istovremeno ne smemo dozvoliti da nas prevlada dubok san.”²⁰ Stišanost uma se mora iskoristiti kao prednost u sprovođenju daljnog duhovnog vežbanja, do tačke obitavanja u Sopstvu.

STIH 15.

Postoje dve vrste *jogija*. Oni koji su postigli kontrolu uma, i oni čiji je um postao čist, slobodan od svih mentalnih kretanja. Samo ovi drugi se mogu nazvati “uzdignutim jogijima”. Samospoznaja je najbolji plod svih delanja. Ako nju postignemo, nije potrebno nikakvo delanje. Neko bi mogao da kaže kako za njega nije moguće delanje na način na koji ga mi shvatamo. Jer, takav *jogi* nema osećanje činilaštva, te je on čist kanal božanskog. Kada je Paul Brunton upitao Ramanu da li će delanje takve osobe uvek biti ispravno, On je odgovorio: “Trebalo bi da bude. Međutim, takvu osobu ne zanima ispravnost ili neispravnost delanja. Njegova delanja su Božja, i stoga su ispravna.”²¹

Postoji analogan Ramanin stih u kojem On kaže: “Ko može da razume stanje onoga koji je rastopio svoj ego i večno obitava u Sopstvu? Za njega postoji samo Sopstvo, šta mu još preostaje da čini?”²²

Ramana je u svom izboru iz *Bhagavad Gite* citirao tri stiha koja opisuju stanje takvog čoveka: “Za čoveka koji uživa samo u Sopstvu... nema delanja koje bi morao da čini.”²³ “Za njega ne postoji svrha u obavljanju rada, niti u njegovom napuštanju.”²⁴ “Zadovoljno prihvatajući ono što je dato..., iako radi, on nije vezan.”²⁵

STIH 16.

Dršyvaritam cittam atmanah cittvadaršanam tattvadaršanam.

Kad se um okrene od objekta, on posmatra svoj izvor, Svest.

To je obitavanje u Sopstvu.

STIH 17.

Manasam tu kim margane krte naiva manasam marga arjavat.

Šta je um? Ako čovek traga da bi to otkrio, neće naći postojanje nikakvog posebnog entiteta kao što je um. To je neposredan put.

---

²⁰ Ibid, str 27.

²¹ *Svesna Besmrtnost*, str. 130.

²² *Sat-Darshanam*, sti 31, str. 35, 37.

²³ *Pesma nebeska* (izbor i prerada Ramane Maharshija), stih 38, str. 13.

²⁴ Ibid, stih 39, str. 15.

²⁵ Ibid, stih 40, str.15.

STIH 18.

Vrttayastvahamvrttim aśritah vrttayo mano viddhyaham manah.

Um je samo splet misli. One zavise od misli 'ja'.

Znaj da je misao 'ja' um.

STIH 16.

Na jednom drugom mestu Ramana kaže: “*Arunachala*, ovome ti poučavaš: 'Okreni se unutra i gledaj Sopstvo, svakodnevno, unutrašnjim okom.'” Udaljavanje uma od Sopstva je navika, i posledica je traženja sreće u objektima čula. Sreća je, međutim, naša priroda, i treba da je otkrijemo unutra, kao svoje Srce. Prvi korak ka tome je sabiranje uma. Da bi se to postiglo, um treba da se ojača pročišćavanjem. U ranijim stihovima se raspravljalo o vežbama za pročišćavanje uma. Takođe se raspravljalo o privremenoj kontroli uma putem regulisanja daha. U sledećim stihovima Ramana se bavi jednim nepogrešivim sredstvom za okretanje uma unutra i njegovim potiskivanjem sve dublje: samoispitivanjem. Potrebno je istrajno vežbanje kako bi se um odvikao od stalnog izranjanja. Kada um jednom okusi unutrašnje blaženstvo, on će postepeno sve više postati sklon da se okreće unutra. Ramana daje primer: “Krava koja je navikla da se lupеški napasa na tuđim imanjima, ne navikava se lako na štalu, ma koliko je njen čuvar namamljivao sočnom travom i finim senom. Ona isprva to odbija, zatim uzme malo, no, njena unutrašnja težnja da odluta istrajava, i ona se iskrada. Postepeno, ona se navikava na štalu i na kraju, čak i kad je pustimo, neće više lutati.”²⁶

Ovo utapanje uma u svoj izvor takođe se naziva obitavanjem u Sopstvu, pošto su Postojanje i Svest jedno isto.

STIH 17.

Ovaj, i sledeća četiri stiha, sadrže samu srž Ramaninih učenja. Izlaže se *Vichara marga*, odnosno, put samoispitivanja. U drugim duhovnim vežbama, um se uzima kao nezavisan entitet, te se čine nastojanja da se on kontroliše, pročisti i kanališe prema Bogu. Um može da igra sa nama mnogo igara. On neće počinuti *harikiri*. U trenutku kada smatramo da je um poseban entitet, “lopov (um) biće preobražen u policajca, koji se pravi da hvata lopova, koji je on sam.”²⁷

Ramana dovodi u pitanje pretpostavku da je um nezavisan entitet. U sledećem stihu On ukazuje da je ono što se naziva umom, samo gomila misli, koja može da nastane samo ako postoji individualnost, odnosno misao 'ja'. One zavise od nje ('ja'), i mogu da postoje samo u odnosu na nju. Um se svodi na jednu misao, na potpurnu 'ja' misao. Budno i istrajno ispitivanje njenog izvora goni je natrag njenom izvoru, Srcu, gde se ona utapa. Opaža se da je um entitet koji se rađa iz unutrašnje svesti, i u nju zalazi. Um nema svoje sopstveno mesto postojanja. Ramana ovaj put bez dvoumljenja zove direktnim putem, pošto se odmah postavlja konačno pitanje. Ispitivanje prirode uma vodi nas natrag Sopstvu, kako i odgovara kraljevskom putu, ne dopuštajući da se izgubimo na sporednim putevima koje um stvara. Kako bi istakao činjenicu da se problem istinske prirode uma ne ispituje otvoreno u drugim duhovnim vežbama, Šri Jagadiswara Sastri, u svom komentaru na ovaj stih, čini opširan osvrt na priču o mladoženji.²⁸ Lukavi varalica se pridružio nevestinoj sviti, koja je došla da povede mladoženjinu. U opštoj zbrci, nevestina svita je mislila da je on član mladoženjine svite, dok su ovi drugi mislili da je član nevestine. Niko nije smatrao potrebnim da to otkrije, sve dok ih ponašanje varalice nije nateralo da upitaju jedni druge za njegov identitet. Varalica je nestao onog trenutka kada je shvatio da je u toku ispitivanje. Slično, sve vreme smo pretpostavljali da je um nezavisan entitet. Da li je zaista tako? Koji je njegov istinski oblik? Samo kada se svetlo

²⁶ *Svesna besmrtnost*, str. 40, 41.

²⁷ *Maharshijevo jevandjelje*, str. 51.

²⁸ *Upadesa Saram*, komentar Sri Jagadiswara Sastrija (rukopis).

kojim se ispituje usmeri na njegov istinski oblik, otkriće se istina o njemu. Ova ideja je takođe izneta u *Sat-Darshanamu*.²⁹

Šta za nas praktično znači ova činjenica da um nije nezavisan entitet? To znači da mi sami svakog trenutka nesvesno stvaramo um gonjeni latentnim predispozicijama. Latentne predispozicije (*samskare*) su nesvesnost koja se izražava uverenjem da postoji objektivni svet (dualnost). Nesvesnom vezanošću za objekte, mi ka njima projektujemo um, jer moramo da osmislimo zbivanje tih objekata, da svakom obliku damo ime (*nama-rupa*). Zato je svaki individualni um obojen svojom okolinom (jezik, kultura...). Stoga, naša vezanost za svet objekata stvara umovanje. Um, tako, postoji samo dok traje čin bavljenja svetom kao otuđenim objektom, dok traje zaborav Sopstva koje je jedina stvarnost bez dvojstva, i našeg bića i sveta. Onog trenutka kada ućutimo i okrenemo se ka Sebi (Sopstvu), um nestaje, jer i nije postojao kao nezavisan i trajan entitet. Uostalom, činjenica da se događa njegov nestanak u *samadhi*ju ili dubokom snu, kazuje da nije ralan sam po sebi. Da jeste, ne bi mogao nikada da nestane. Takođe, činjenica da možemo da budemo svesni aktivnosti uma, jasno kazuje da smo različiti od njega, da smo izvorniji od njega, da možemo da budemo njegov gospodar i da postojimo bez njega.

STIH 18.

U dubokom snu, misao 'ja' je u stanju mirovanja, kao i um. Misao 'ja' se svakodnevno rađa pri buđenju, i umire kada nas obuzme san. Ova smrt je privremena, pošto će otisci vremena u obliku latentnih misli ponovo uzrokovati početak aktivnosti 'ja'. Međutim, prvo mora osvanuti 'ja', kako bi druge misli, drugo i treće lice (ti, on), mogli da osvanu. Za razliku od drugih misli, koje nisu međusobno suštinski povezane, misao 'ja' je na isti način, i suštinski povezana sa svim drugim mislima. Bez misli 'ja' ne može biti nijedne druge misli, ali misao 'ja' može da opstane sama. Ona je, stoga, u osnovi različita od drugih misli.³⁰

U *Sat-Darshanamu*, stih 6, Ramana jasno osvetljava prirodu ove misli 'ja'. Opisano je da je ona veza između tela i unutrašnje svesti. Ona osvane iz svesti i združuje se sa čulnim objektima putem misli koje se sa njom povezuju.³¹ Držanje za ovu primarnu misao 'ja' je osnovni zahtev Ramanine metode. Aspekt svesti ove misli 'ja' je takođe značajan, zato što on postaje most preko kojeg se vraćamo natrag, izvoru, Svesti koja je potpuna i bezgranična. U sledećem stihu se raspravlja o tome šta sačinjava samoispitivanje, i koja su sredstva za njegovo delotvorno sprovođenje.

STIH 19.

Aham ayam kuto bhavati cinvatah ayi patatyaham nijavicaranam.
Odakle izranja ova misao 'ja'? Ako tako ispituјemo, ona će nestati.
To je samoispitivanje.

STIH 20.

Ahami našabhajyaham ahamtaya sphurati hrt svayam paramapurnasat.
Kad se izgubi misao 'ja', spontano izranja jedno drugo 'ja-ja', koje je Srce.
To je Postojanje u svoj svojoj potpunosti.

---

²⁹ "Rođen iz obličja, ukorenjen u obličjima, hreneći se obličjima, večno menjajući svoja obličja, Sam bezobličan, ovaj ego-duh beži (potpraši pete) pri ispitivanju." *Sat-Darshanam*, stih 25, str. 31, 32.

³⁰ *Maharshijevo jevandjelje*, str. 84.

³¹ "Telo je neosetljivo, Sopstvo ne izranja. Unutar ograničenja tela, jedno 'ja' se javlja između tela i Sopstva. Ono se naziva 'ego', 'čvor materije i duha', 'ropstvo', 'suptilno telo' i 'um'. *Sat-Darshanam*, stih 24, str. 27, 28, 29.

STIH 21.

Idam aham padabhikhyam anvaham ahami linake' pyalaya sattaya.
Ovo Srce je istinsko značenje 'ja', jer ono postoji kada 'ja' ne postoji.

STIH 19.

Samospoznaju je moguće ostvariti samo putem samoispitivanja. Stoga je neophodno otkriti šta sačinjava samoispitivanje. Ramana je već skrenuo pažnju na činjenicu da je srž uma misao 'ja'. To je ja-stvo, odnosno individualnost. Ispitivanje o ja-stvu je usredišteno na dva pitanja: 'Ko sam ja?' i 'Odakle sam ja?'. Stih 28 se bavi aspektom 'Ko sam ja?'. Ramana je više puta istakao korist od traganja za izvorom uma, odnosno misli 'ja': "Kada sa traži izvor, ego³² se utapa u njega."³³ "Kada ego, koji je puki odraz Sopstva, potpuno nestane, ono što preostaje je samo Sopstvo u svoj svojoj obilatosti i savršenstvu".³⁴ Takođe se možemo osvrnuti na Ramanine iskaze: "Samoispitivanje je samo stišano i duboko ispitivanje izvora uma, 'ja' ne izranja u našem autentičnom stanju. Traženjem izvora, 'ja' se rastapa". "Telo ne kaže 'ja', niko ne kaže da nije postojao u snu. Kada osvane 'ja', sve ostalo osvane. Pronađi oštrim intelektom odakle ovo 'ja' izranja?"³⁵

Baveći se stihom 10, i prethodnim, objasnili smo pojam 'Izvor' i 'Srce'. Videli smo da je Srce sedište svesti i izvor individualnosti. Ovo je razlog zašto nas traženje izvora nužno mora odvesti natrag Srcu. Ramana daje analogiju psa koji po mirisu traga za svojim gospodarem. Instinkt životinje za miris gospodara je nepogrešiv. Dok ga traži, ona se drži tog mirisa ne gubeći pažnju, i konačno uspeva da ga nađe.³⁶

Slično, zbog mirisa svesti, koji misao 'ja' ima u sebi, ovo ispitivanje omogućuje da se ponovo ide za njegovim tragom, do izvora.

Može se napomenuti da, iako je um sam taj koji vrši ispitivanje, on je, u samom početku, u jako maloj meri navikao da omogućuje introvertiranje uma. Ramana kaže da će um, kao štap koji se koristi za potpirivanje pogrebne lomače, takođe sagoreti u samom procesu ispitivanja.

Misao 'ja', odnosno um, iščezava pri samoispitivanju u smislu da se utapa u svoj izvor, i tada ostaje samo prirodno stanje blaženstva. Ovo iskustvo za vreme vežbanja naziva se *upasana*, a kada postane stalno, ono je *Znanje*. Ono je kao izgaranje kamfora. Um je kamfor, a kada se rastopi ne ostavljajući ni najmanjeg traga, to je spoznaja.³⁷

Ispitivanje treba da bude istrajano i treba da se dovede iza tačke mentalnog mira, sve dok um ne potone u Srce.

Ramana samo ovo naziva samoispitivanjem. Zašto? Proučavanje spisa i prihvatanje svog identiteta sa Srcem može da obezbedi samo intelektualnu predstavu i surogat ideje o našoj prirodi. U ovom ispitivanju žiža pažnje je sam pojedinac. Ne dozvoljava se da pažnja luta, sve do otkrivanja Istine u prostranstvu gubljenja odvojenosti u nalaženju Celine.

Možemo takođe spomenuti da je Ramana smatrao kako je samoispitivanje opšti lek za sve. Kada ga je jedan privrženik upitao da li su *hatha yoga* vežbe, za koje se kaže da otklanjaju bolesti, neophodne kao pripremni korak ka Znanju, Ramana je odgovorio: "Neka se njima koriste oni koji ih zastupaju. Ovde iskustvo to nije potvrdilo. Sve bolesti će se definitivno

---

³² Ego, um i misao 'ja' su izrazi koji se mogu alternativno upotrebiti.

³³ *Ramana Gita*, poglavlje 7, stihovi 4, 5, str. 36, 37.

³⁴ *Sat-Darshanam*, stihovi 29, 27 i 23, na stranama 35, 31, 27.

³⁵ *Maharshijevo jevandjelje*, str. 85.

³⁶ *Svesna besmrtnost*, str. 170.

³⁷ *Mrvica sa Njegovog stola*, str 35.

poništi stalnim samoispitivanjem.”³⁸ U *Ramana Giti* se nalazi više stihova koji objašnjavaju nadmoć samoispitivanja: “Rezultat samoispitivanja je iscelenje svih nesreća. Ono je najviši od svih plodova. Nema ničeg višeg od ovoga.”³⁹ Nesreća na koju se ovde upućuje je patnja koja je neizbežna sve dok se poistovećujemo sa telom. Ono što je bitno, je iskustvo prirodnog stanja, a samoispitivanje ne samo da ubrzava hod, već takođe ponovo uspostavlja to stanje kod onog koji ga sprovodi sa neopadajućom budnošću.

STIH 20.

Postoji analogan stih u Ramaninom *Sat-Darshanamu*: “Ego pada pokunjeno kada ispitujemo ‘Ko sam ja?’ i uđemo u Srce. Onda jedno drugo ‘ja-ja’ treperi bez prestanka, samo po sebi. To nije ego, već Sopstvo samo, Celina.”⁴⁰

Pojaviće se pitanja: “Da li postoje dva ‘ja’, ono potpuno i ono ograničeno?” “Treba li da umre ograničeno ‘ja’, kako bi neograničeno zasvetlelo?” “Koji je, onda, istinski značaj ‘ja?’” Primarno značenje izraza ‘ja’ je Srce, odnosno Sopstvo. Njegov oblik je neprestano treperenje osećanja ‘ja- ja’. Izraz ‘ja-ja’ se koristi da bi se označila trajnost osećanja. Ramana kaže da sam slog ‘ja’ iskri u Srcu neprekidno. Iako on večno sija, *svest* o njemu je moguća samo kada *misao* ‘ja’ iščezne ili se utopi u svoj izvor i ostane tako utopljena.

Izraz ‘ja’ poseduje izvedeni smisao kao misao ‘ja’. Sve dok nismo svesni da je istinski izvor svesti Srce, kao i odnosa između njega i misli ‘ja’, iskonsko treperenje ‘ja’ ne može da se oseti. Tako, iako je ‘ja’ jedinstveno i celovito, ono se javlja kao dva, misao ‘ja’, odnosno um, i osećanje ‘ja’, Srce. Kada ograničeno potone u Srce, ono što preostane je nesputano osećanje ‘ja’, osećanje Postojanja. Ono što preostaje je svesnost, da se poslužimo Ramaninim izrazom, “neprekidan bljesak svesti ‘ja’, *Ahamsphoorti*.”

Ne treba zbog ovog da brinemo da će uslediti praznina kada individualni tok proguta celina. Naprotiv, tada tek nalazimo istinsku snagu za savršeno delanje. Delanje je moguće zahvaljujući svetlosti uma, koju on izvlači iz Sopstva. Kada je neko ukorenjen na samom izvoru, delanje će biti potpuno i savršeno, ne ostavljajući ostatke sećanja.

Misli mogu da dolaze i odlaze, ali one neće remetiti unutrašnju pažnju.

Iako je u potpunosti svestan okoline i ljudi oko sebe, mudračeva nezavisna svest treperenja Srca ‘ja-ja’ uvek preostaje.

STIH 21.

U budnom stanju misao ‘ja’ svakodnevno umire. Za vreme spavanja ona ne postoji. No, u našem Biću ne postoji prekid. Istinsko značenje ‘ja’ ne može da bude ono koje ne postoji u jednom od stanja našeg svakodnevnog postojanja. Čak i kada je u snu ‘ja’ u stanju mirovanja, iskričenje ‘ja-ja’, kao Srca, ne prestaje. Stoga, samo ono može da bude ‘ja’, a ne ono koje se pojavljuje kada se budimo, a nestaje u snu. Ramana je objasnio Paulu Bruntonu kako ovo ‘ja’ mora da bude suština postojanja. “Budno stanje prolazi, ‘JA JESAM’, stanje sanjanja prolazi, ‘JA JESAM’, stanje spavanja prolazi, ‘JA JESAM’, sva stanja ponovo dolaze, a još uvek ‘JA JESAM’. Ono na kojem su mentalna stanja samo puka kretanja je istinsko ‘ja’. Ono je Srce, pošto je ono potpora svakog kretanja.”

STIH 22.

³⁸ Izbor iz *Ramana Gite*, stih 38, str. 43.

³⁹ *Sat-Darshanam*, stih 30, str. 35, 37.

⁴⁰ *Devet zalutalih stihova*, Sabrana dela Ramane Maharshija, priredio Arthur Osborne, str. 105.

Vigrahendriya pranadh'i tamah naham ekasat tadjadam hyasat.
Telo, čula, životna sila, intelekt i neznanje, svi su bezosetni.
Oni nisu svest 'JA JESAM'.

STIH 23.

Sattvabhasika cit kvavetara sattaya hi ciccittayahyam.
Da li postoji neka druga svest koja će osvetliti Postojanje?
Postojanje sâmo je svest iz koje izranja 'ja'.

STIH 24.

Isaj'ivayor vesadh'ibhida satsvabhavato vastu kevalam.
Bog i jedinka se razlikuju samo po imenu, obličju i inteligenciji.
Oni su isto po svojoj suštinskoj prirodi - Srcu.

STIH 22.

U prethodnom stihu Ramana je objasnio kako je 'ja' svest koja je potpora mentalnih stanja budnosti, sanjanja i dubokog sna. Ono je kao voda za led, hartija za štampani materijal, glina za ćup, zlato za nakit, itd. U ovom stihu On negira telo, um, itd, kao ne-'ja'. U tradicionalnim duhovnim vežbama negiraju se telo, čula i um, budući da nisu Sopstvo. Razlog je to što nijedno od njih ne poseduje svoju sopstvenu, urođenu svest. Ramana bi u šali rekao da ako ne bi bilo tako, telo bi protestovalo kada bi ga nosili na mesto za spaljivanje.⁴¹ Što se tiče uma, kada se svetlost Srca ne baca na njega, on ulazi u stanje mirovanja, kao što se dešava za vreme dubokog sna, nesvesti, itd. Ramanin stav je uvek bio da ništa ne postoji odvojeno od jedine Svesti. Stoga je potrebno objasniti upotrebu reči 'inertan' u ovom stihu, kao i u prvom. Njega daje sam Ramana kada kaže kako se ovo "upustvo odnosi na tačku gledišta učenika. Nema istine u bezosetnom. Jedna celovita svest sama prevladava." Opet, On kaže: "Kaže se ovako zato što čovek misli da je telo, nemajući znanja da je telo u Sopstvu."⁴²

STIH 23.

Postojanje, svest, blaženstvo, jedino je jedinstveno stanje istinskog Srca. Ovo su različiti aspekti jedine Stvarnosti. "Ona je sama Oko, potpuno i bezgranično."⁴³ Ako bi postojala odvojena svest koja osvetljava Postojanje, ovaj stav bi trebalo da bude proširivan do u beskraj. Um, odnosno misao 'ja', je samo odraz *chita*, odnosno aspekta svesti Sopstva, ili Srca.

STIH 24.

Sve religije započinju sa postojanjem pojedinca, sveta i Boga. Zbog svog ega, i sve dok živi, pojedinac smatra sebe odvojenim od sveta i Boga. No, da li su oni zaista odvojeni? Koji je njihov međusobni odnos?

U ovom stihu Ramana preuzima ovaj ishod i primećuje kako razlika između pojedinca i Boga traje samo dotle dok se njihovo suštinsko jedinstvo ne opaža. Pojedinac ograničava sebe na određeno ime i obličje. Celokupna manifestacija je samo osmostruko, sveobuhvatno obličje Boga. Opet, inteligencija pojedinca je ograničena i iskrivljena njegovim vezanostima. Njegovo delanje je nesavršeno zbog pritisaka i protiv-pritisaka želja i težnji. Bog je, međutim, sveznajući, pošto On upravlja svetom, obezbeđujući da plodovi delanja slede dati kosmički poredak. Bog je, takođe, slobodan od svake vezanosti, pošto je On uvek svestan svoje istinske prirode koja je Svest.

⁴¹ *Razgovori sa Ramanom Maharshijem*, zapiso Swami Ramanananda Saraswati, str. 415.

⁴² *Ibid*, str. 269.

⁴³ *Sat-Darshanam*, stih 4, str. 7, 8.

Međutim, čovek mora da napreduje i gleda iza ovih razlika. Ako se budnim sprovođenjem samoispitivanja ego utopi u svoj izvor, razlike će prestati da postoje. Videćemo da je jedina Stvarnost osnova oba.

STIH 25.

Veesahanatah svatmadarsanam išadaršanam svatmarupatah.

Kad se obustavi opažanje imena i obličja, postoji viđenje Sopstva.

To je, takođe, i viđenje Boga, pošto su Bog i Sopstvo isto.

STIH 26.

Atmasamsthitih svatmadaršanam atma nirdvayadatma nisthata.

Pošto ne postoje dva Sopstva, ustanoviti položaj u Sopstvu je viđenje Sopstva.

STIH 27.

Jnanavarjita jnanahinacit jnanam asti kim jnatum antaram.

Znanje je Svest koja nadilazi znanje i neznanje.

Kad se to spozna, da li postoji neka razlika?

STIH 25.

Poistovećenje sa određenim imenom i obličjem odseca nas od izvora. Sve dok sebe smatramo određenim obličjem, ostatak sveta će se takođe opažati samo kroz imena i obličja. Onima koji su pitali da li Bog ima obličje, Ramana bi odgovorio: “Ako ti imaš obličje, zašto ga Bog ne bi imao?” “Sve dok mislimo da imamo obličje, svet i Bog ga takođe imaju.”⁴⁴ Treba, međutim, da se oslobodimo ovog pogrešnog ubeđenja i obitavamo u bezobličnom Sopstvu. Iskustvo obitavanja u Sopstvu je samo tada moguće. Za ovo je samoispitivanje nepogrešivo sredstvo.

Sledeće pitanje je: “Zašto je vizija Sopstva isto što i vizija Boga?” Sopstvo, Bog i pojedinac nisu različiti. Jer, samo Jedina Stvarnost postoji. No, tada će se javiti pitanje kako možemo da vidimo Sopstvo, pošto je ono samo onaj-koji-vidi? Kako onda da vidimo Boga? Ramana kaže da je ovo moguće samo “tako što postajemo Njegova hrana.”⁴⁵

Kada ego, ili um, traga za svojim izvorom, on se u njemu gubi, kao što se reka utapa u okean, a lutka od soli istopi u moru. Pojedinac je progutan od moćnog unutrašnjeg magnetu, Sopstva. Onaj ko žudi za Bogom, postaje Njegov plen, Njegova hrana. Posle toga, on je ne-odvojen.

STIH 26.

U prethodnom stihu se upućuje na viziju Sopstva. Kako Ganapati Muni objašnjava u svom komentaru, samo korišćenje reči ‘vizija’, pobudiće sumnju da li se tu ponovo javlja trojstvo, pošto u viziji postoji onaj-koji-vidi, ono-što-se-vidi, i čin viđenja.⁴⁶ Objasnjeno je kako je samo držanje u Sopstvu njegova vizija, pošto tada nema dvojnosti, a Sopstvo je Jedino, Celina. Postoji analogan stih u *Sat-Darshanamu*: “Slobodno od misli, ono postoji - unutrašnje Biće, Srce. Kako, onda, znati ono koje je iza uma? Znati ga, znači čvrsto obitavati u Srcu.”⁴⁷

⁴⁴ *Sat-Darshanam*, stih 4 str. 7.

⁴⁵ Spisi nalažu ‘vidi Sopstvo’, ‘vidi Boga’. Nije lako razumeti ove ideje zato što je Sopstvo Jedno, pa ne može biti viđeno. Kako neko može da vidi Boga? To se može samo tako što postajemo Njegova hrana.”*Sat-Darshanam*, stih 22, str. 27, 28.

⁴⁶ *Bhagavan i Nayana*, str. 58.

⁴⁷ *Sat-Darshanam, Molitva 1*, str. 3.

STIH 27.

Stanje Znanja je stanje potpunosti. Ono je nepodeljeno. Nema drugog entiteta koga bismo bili svesni u toj spoznaji. Relativno znanje i neznanje ne mogu da postoje nezavisno jedno od drugog. Misli 'ja znam' i 'ja ne znam' postoje za pojedinca. Sve razlike prestaju kada smo To. Traganje za izvorom individualnosti i obitavanje u njemu je istinsko Znanje.⁴⁸

STIH 28.

Kim svarupam ityatma daršane avyayabhavapurnacit sukham.

Kada čovek ostaje kao Sopstvo, ispitujući: "Koje je istinsko značenje 'ja'?", nastaje blaženstvo Svesti.

STIH 29.

Bandhamuktyat'itam param sukham vindat'iha jivastu daivikah.

Onaj ko je svestan svoje božanstvenosti dok je u telu, u stanju je neopisivog blaženstva, prevazilazeći i ropstvo i oslobođenje. To je sada i ovde.

STIH 30.

Aham apetakam nijavibhanakam mahad idam tapo ramana vagiyam.

Blistanje istine lišene 'ja' je najveći asketizam. To je učenje Ramane.

STIH 28.

Ovaj stih opisuje stanje obitavanja u Srcu. Radost ovog stanja je različita od uobičajene sreće, koja je samo suprotnost žalosti. Ona nije ciklična, već stalna. Takođe je značajno napomenuti da se u ovom stihu daje praktično upustvo izlaganjem metode za postizanje ovog iskustva. Značajno je i to da postoji potpuna svesnost, svesni smo neiskazivog ushićenja, kao neprekidnog treperenja 'ja-ja' u Srcu. Metoda samoispitivanja koja se u ovom stihu preporučuje je ispitivanje 'Ko sam ja?'. U jednom ranijem stihu Ramana se bavio drugom oštricom makaza samoispitivanja, pitanjem 'Odakle sam ja?'. Zbog dugotrajne navike, počeli smo da poistovećujemo Sopstvo sa svojim sopstvenim telom. Istrajno ispitivanje ove pretpostavke pomaže da se oslabi njen stisak. Ramana je Šivaprakasam Pillaiju objasnio delotvornost ove metode. Savetovao ga je: "Šta mari koliko ti se misli javlja, ako u samom trenutku kada se svaka pojedina pojavi, sa punom budnošću odmah ispitaš kome se ona javila. Naći ćeš da je to 'meni'. Ako tada ispitaš 'Ko sam ja?', um će se introvertirati, i misao koja se pojavila takođe će potonuti."⁴⁹ Ponavljanje ove vežbe daje umu neophodnu snagu da ostaje na izvoru i bude svestan blaženstva svesnosti Ja.

Značajno je podsetiti se da 'Ko sam ja?' nije pitanje. Ne treba da nastojimo da dobijemo odgovor ni putem potvrde 'Ja sam to', ni putem negacije 'Ja nisam telo'. itd. "Ono što činimo je preuzimanje stava ispitivanja, stava sumnje u naš identitet... kada jednom imamo ispitivački stav, proces se jednostavno sastoji u tome da obratimo pažnju na misao 'ja'.⁵⁰

STIH 29.

---

⁴⁸ Ibid, stih 10, str. 15.

⁴⁹ "Ko sam ja?"-Sabrana dela Ramane Maharshija, str. 34.

⁵⁰ "Pitanje koje oslobađa", Kumari Sarada, str.24.

Onaj ko ne poznaje svoju istovetnost sa Srcem, je u ropstvu. Kada dođe do duhovnog buđenja, žudimo da raskinemo ove okove. Kada putem Znanja rođenog iz samoispitivanja obitavamo u Tome, onda ideja o ropstvu puca.⁵¹ Ropstvo i oslobođenje su par mentalnih suprotnosti. Pošto je istina iza svih parova suprotnosti, ona nadilazi ideju ropstva, isto kao i ideju oslobođenja. Kada nemamo osećaj da smo u ropstvu, takođe ne može da bude prisutno ni osećanje oslobođenja.

Znanje i neznanje mogu da postoje samo za pojedinca. Kada putem ispitivanja 'za koga postoji ropstvo?' dostignemo izvor pojedinca na koga se ono odnosi, tada više nema onoga koga se ropstvo tiče. Svesnost Sopstva, koja iz toga proishodi, uništava par 'znanje-neznanje'. Kad smo večno oslobođeno 'ja', kako se mogu pojaviti misli o ropstvu i oslobođenju?"⁵²

Svest o svojoj božanstvenosti postiže se samo putem samoispitivanja. Zato Jagadiswara Šastri u svom komentaru ističe kako Ramana spaja ulogu ljudskog napora i božanske milosti. Individualni napor je bez prestanka ispitivati 'šta je um?', 'šta je istinsko značenje 'ja'?'. Ovo nas vraća božanskom koje je u nama, u Srcu. Uložiti napor da zaronimo duboko unutra i tamo ispitujemo, a zatim pustimo da nas unutrašnje božansko magnetsko privlačenje odvede iza te tačke - to je ono čemu nas poučava Ramana.

Značajno je korišćenje izraza 'Ihah'. Blaženstvo ne pripada nekom budućem vremenu. Ono važi upravo sada, dok smo u ljudskom telu. Ramana je uvek isticao aktuelnost Samospoznaje i njenu dostupnost svima. To je zato što je ona naše prirodno stanje, stanje koje je zaklonjeno stalnim okretanjem uma od Srca. Kada se on satera nazad do izvora i tamo učvrsti, otkriće nam se naše sopstveno stanje blaženstva. Važno je da treba da osetimo nešto od ove radosti već za vreme samog vežbanja, inače će povlačenje čula biti previše jako. Ramanina metoda samoispitivanja deluje kao podsticaj za unutrašnje putovanje, omogućujući za početak, bar na mahove, osećanje ove dimenzije. Pošto se hrani travom i senom unutrašnje sreće, lupeški um će postepeno prestati da se šunja, i na kraju neće odskakutati, čak ni ako ga oslobodimo.

Takođe će se javiti pitanje *divanmukthi*, oslobođenog za života. Možemo li da budemo uvek blaženi, iako traju napadi sudbine? Odgovor je 'da', jer osećanje da smo mi onaj-koji-nešto-čini umire kada putem samoispitivanja uđemo u Srce. Iako za posmatrača može izgledati kao da je podvrgnuta patnji, osoba od mudrosti ostaje potpuno nedirnuta. Osećanje potpunosti i obilje radosti ostaće kao postojana struja koja teče ispod površine, prožimajući čitav život.

STIH 30.

U engleskom jeziku ne postoji reč koja tačno odgovara sanskritskom izrazu '*tapas*'. Najbliže su 'pokora' i 'askeza'. Obično se pod *tapasom* podrazumeva ravnodušnost prema telu dok je aspirant potpuno zaokupljen duhovnim vežbanjem. Iako je posle Svog iskustva smrti Ramana stalno bio izgubljen u blaženstvu Srca tokom prvih meseci posle Njegovog dolaska na Arunachalu, On je bio nesvestan tela i imun na činjenicu da su se gamadi i otrovni insekti na njemu gostili. Posmatrači su tada mislili da je On bio upijen u *tapas*. Da li *tapas* znači zanemarivanje tela radi Samospoznaje? Ili on ima drugačiju konotaciju?

Ramana u ovom stihu objašnjava šta odista čini *tapas*. U ovom kontekstu vredno je napomenuti značenje koje na jednom drugom mestu Ramana pridaje ovoj reči. Ramana je trebalo da uputi Ganapati Munija na to šta se tačno podrazumeva pod *tapasom*. Muni je bio pročitao sve spise, bezbroj puta ponavljao svete slogove, pridržavao se naloženih strogosti. Međuti, mir mu je izmicao. Došao je očajan Ramani i upitao Ga ovako: "Da li je moj *tapas* uprljan? Postoji li neka mana? Ili je u pitanju to što ja ne poznajem metodu? Uzimam utočište u Tebi. Pomozi mi da se izbavim."⁵³ Odgovor je bila univerzalna poruka koja važi za

⁵¹ *Sat-Darshanam*, stihovi 10, 11, str. 15, 16.

⁵² *Ibid*, stih 39, str. 43, 45.

⁵³ *Bhagavan i Nayana*, str. 4.

sva vremena: “Pronadi odakle izbija 'ja', i uotpi se u njegov izvor. To je *tapas*. Pronadi odakle dolazi zvuk mantrе u *đapi*, i utopi se tamo, to je *tapas*.”⁵⁴

Možemo da vidimo da za Ramanu *tapas* u stvari znači, obitavanje u Sopstvu pomoću samoispitivanja. Prvi metod, koji se sastoji u saterivanju misli 'ja' natrag do njenog izvora, Ramana je istakao u svim Svojim učenjima, u *Ramana Giti*, *Upadeši Saram* i *Sat-Daršanamu*. Ovde se upućuje na *tapas* i meditaciju zbog toga što je Muni ponavljao svete slogove gotovo neprekidno i počeo je da sumnja u njihovu delotvornost. Ramana je morao da ukaže na to da je izvor svega, bila to misao ili zvuk, isti: Srce. Posmatrajući umom sam um ili zvuk, vratićemo se izvoru. Ono što je značajno je da se vratimo izvoru i tamo učvrstimo, a sredstvo za postizanje ovog *tapasa* je samoispitivanje.

U *Ramana Giti* se ističe da 'onaj ko čvrsto obitava u prirodnom stanju, spontano neprekidno sprovodi najtežu pokoru.’⁵⁵ Koristi se reč 'spontano' zato što je um utopljen u Srce, te nije moguć nikakav napor. Ova pokora je označena kao najteža, zato što je ona rezultat svih napora. Ovde je, opet, jasan smisao da se samo obitavanje u Srcu, odnosno prirodno stanje, može smatrati *tapasom*.

U poslednjem stihu ovog dela Ramana je dao isto značenje *tapasa*. Svesnost treperenja 'ja', cilj, moguć je samo kada misli 'ja' nema, kada je um izgubljen u svom izvoru. Osećanje ega, ideja ja-sam-onaj-koji-dela, treba da bude mrtva. Ovo je suština Ramaninog učenja. Ne možemo se uputiti na njega a da ne prepoznamo kako je obitavanje u prirodnom stanju, kao čistog plamena Znanja, jedino bitno, i da je samoispitivanje najjednostavnije i direktno sredstvo za otkrivanje ovog stanja.

---

⁵⁴ Ibid, str.4.

⁵⁵ Izbor iz *Ramana Gite*, stih 4, str. 7.

Isto važi i za srpski jezik. Tradicije poznate na područjima ovih jezika ne uzimaju ovaj pojam onako kako ga shvata sanskritska kultura. Dok u zapadnim jezicima 'askeza' i 'pokora' označavaju samokažnjavanje radi ugušenja strasti, kajanje, uzdržavanje, strogosti, ispaštanje, u sanskritu se ovaj vid duhovne vežbe odnosi na zanemarivanje telesnih i čulnih utisaka radi potpunog posvećenja Duhu. Razlika se ogleda ponajviše u dubini razumevanja pojma. (prim. prev.)